

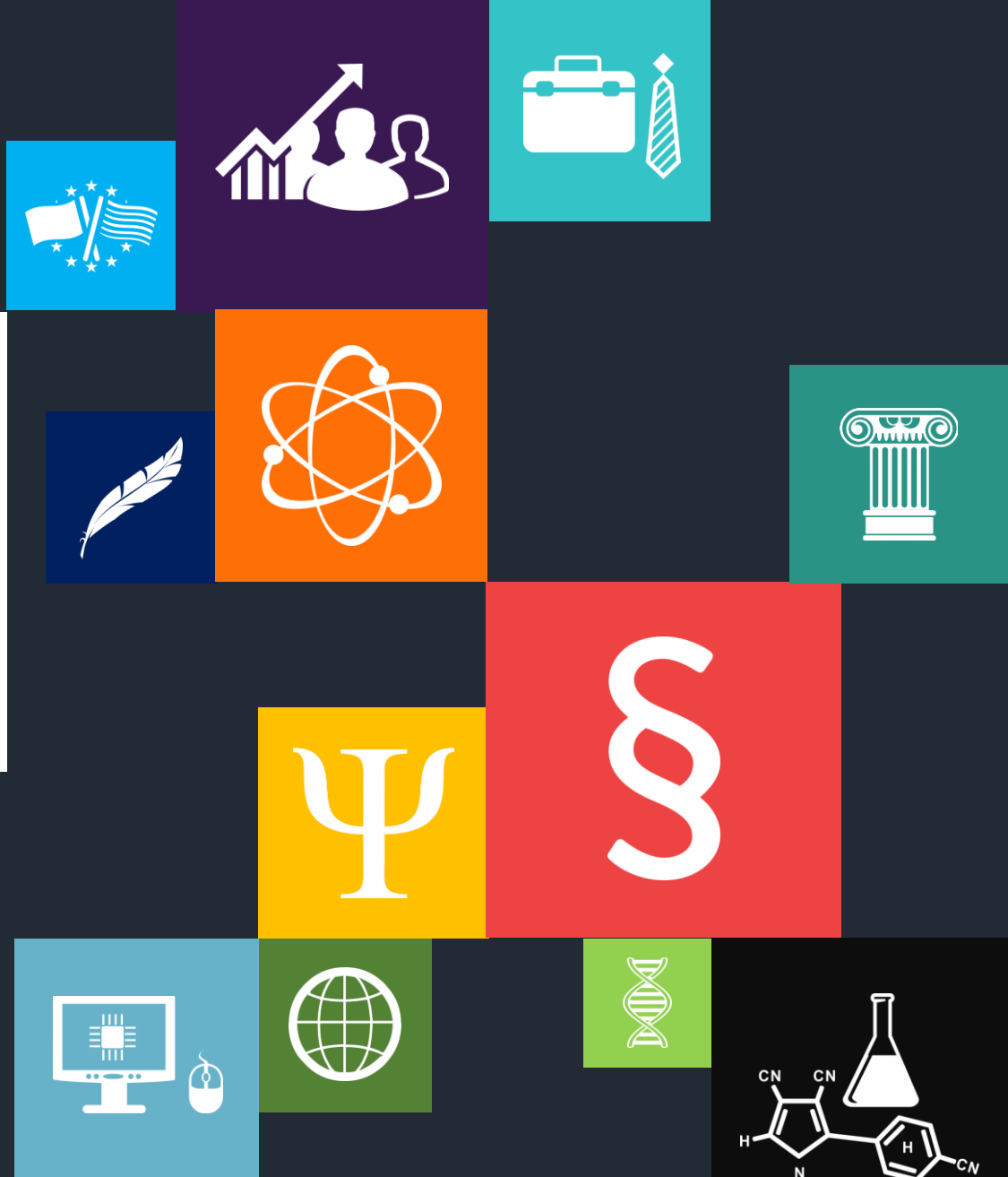

Uniwersytet
ŁÓDZKI

Nowe wyzwania organizacyjno-edukacyjne dla bibliotekarzy bibliotek szkolnych

dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak
Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
Uniwersytetu Łódzkiego

Rola bibliotek szkolnych i pedagogicznych w systemie oświaty
DEBATA MEN
Częstochowa, 6 maja 2016 r.

Plan prezentacji

1. Biblioteka jako wizytówka szkoły.
2. Ugruntowanie roli współczesnych bibliotek szkolnych – na co zwrócić uwagę.
3. Historia kołem się toczy...
4. Wytyczne - podsumowanie.
5. Bibliografia.

https://www.google.pl/search?q=starter+ksi%C4%85%C5%BCka&espv=2&biw=1366&bih=667&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwjc8662pM_KAhUBjnIKHaqcDWgQ_AUIBigB#tbn=isch&q=dotyk+julii+ksi%C4%85%C5%BCka&imgcr=GdDZnKYT6DqPZM%3A

Biblioteki są jak... parasolki

Po otwarciu widzisz w jakim są stanie, jaki mają do nich stosunek ich właściciele, czy do tej pory ktokolwiek w nie inwestował i czy warto to robić dalej. Wiesz też czy mogą dać Ci to, czego od nich oczekujesz. O ile jednak ludzie często inwestują w nowe parasolki, to rzadko w nowe biblioteki. Dlaczego? Czyżby parasolki były bardziej potrzebne? Myślę, że są dwie przyczyny: pierwsza – nieporównywalna skala finansowa; druga zaś – to skutek braku inwestycji, który w przypadku braku parasolek w odpowiednich momentach odczuwamy natychmiast (Mariola Antczak).

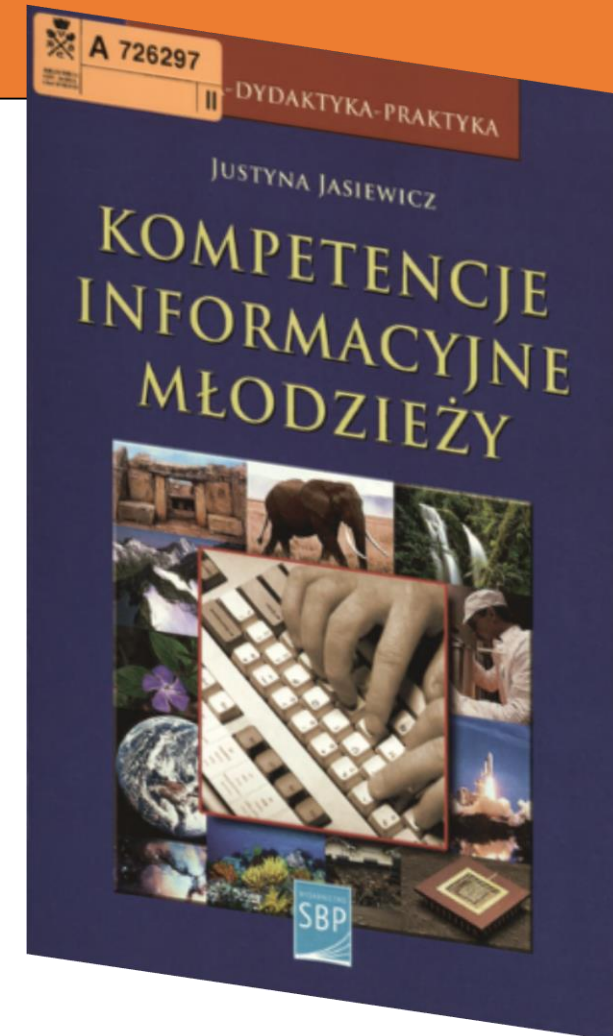

<https://pixabay.com/pl/parasole-ok%C5%82adka-kolorowe-1281751/>

Biblioteka jako wizytówka szkoły

Biblioteka szkolna jest wizytówką kondycji intelektualnej grona nauczycielskiego i zdolności organizatorskich dyrektora (Meissner 2007, s. 21)

Biblioteka szkolna powinna być zorganizowana i prowadzona zgodnie z profesjonalnymi standardami: dostarczać informacji, które będą podstawą satysfakcjonującego funkcjonowania w społeczeństwie edukacyjnym oraz kształcić u uczniów umiejętność permanentnej edukacji (Manifest 1980 [online])

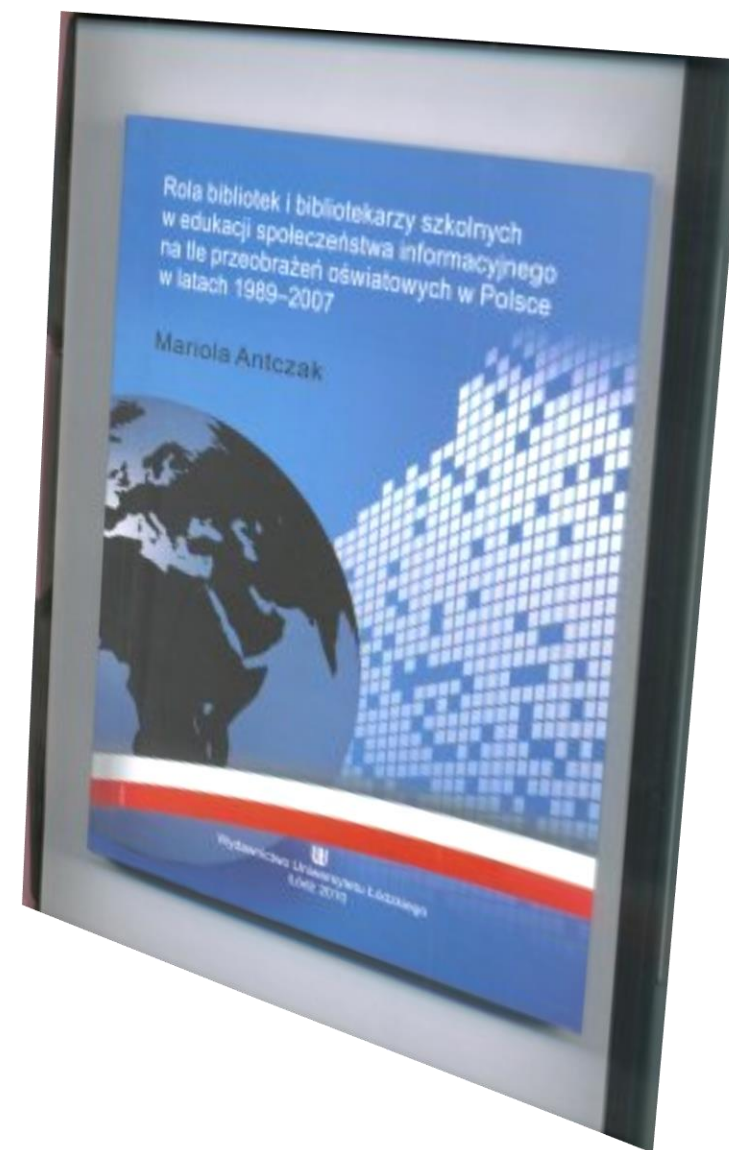

Na co należy zwrócić uwagę

w pracach służących ugruntowaniu roli współczesnych bibliotek szkolnych

2004 r., *Powinnością rządów i ministerstw [...] jest wypracowanie korzystnych dla bibliotek szkolnych zapisów w prawie oświatowym, opracowanie realnych standardów, służących ich stałemu rozwojowi i zapewnieniu środków finansowych na ten cel* (Staniów 2004, s. 1-4).

2007 r. *Środowisko nauczycieli bibliotekarzy oczekuje zapowiedzianych przez MEN standardów dotyczących wielkości pomieszczeń, liczby komputerów i pozostałego sprzętu, form pracy i zakresu obowiązków bibliotekarzy (liczba godzin dydaktycznych), [...] oraz określenia sposobów finansowania działalności MCI* (Meissner 2007, s. 21).

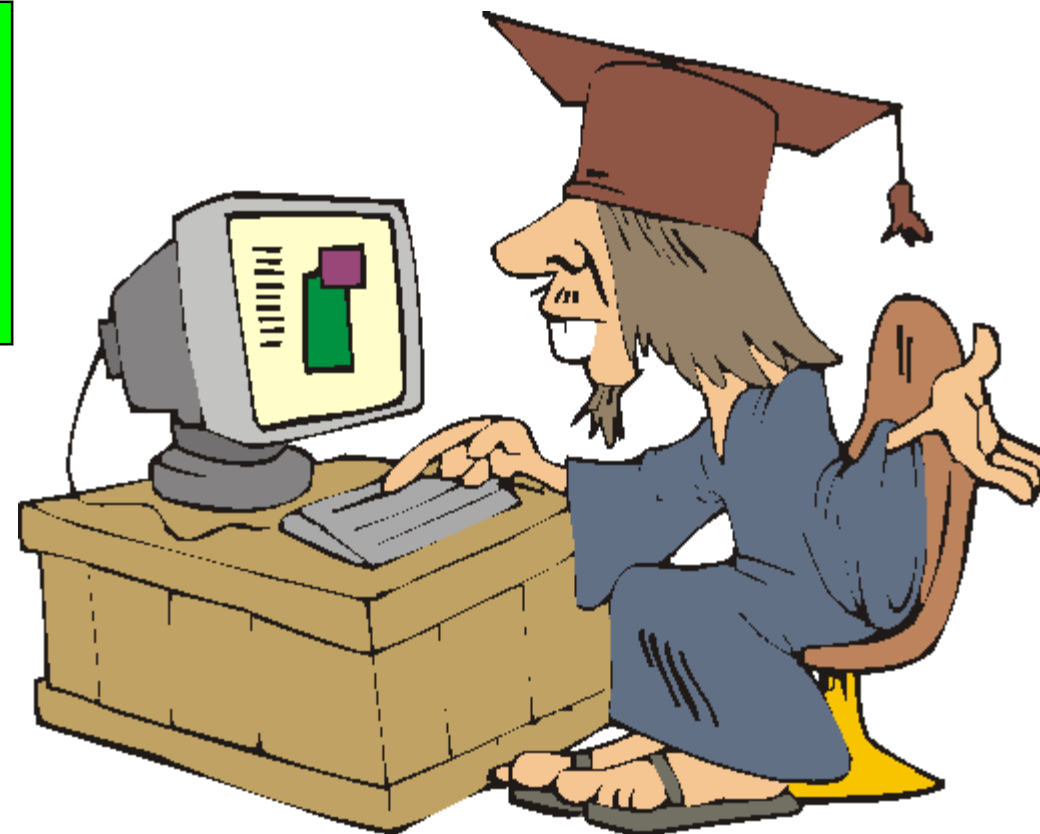

Kompetencje informacyjne nauczycieli

Aktualizacja wiedzy i umiejętności informacyjnych **nauczycieli bibliotekarzy** jest niezbędnym warunkiem powodzenia realizacji celu edukacyjnego, którym jest przygotowanie dzieci i młodzieży do życia w społeczeństwie informacyjnym.

*Kompetencje informacyjne **nauczycieli przedmiotowych** są [...] kluczem do alfabetyzacji informacyjnej uczniów (Antczak 2010, s. 264).*

https://www.google.pl/search?q=nauczyciel&espv=2&biw=1366&bih=667&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj7ZDFpbnMAhVF1poKHd5hBeoQ_AUIBigB&dpr=1#tbm=isch&q=nauczyciel+komputer&imgcr=Eoq1BZ08vByHrM%3A

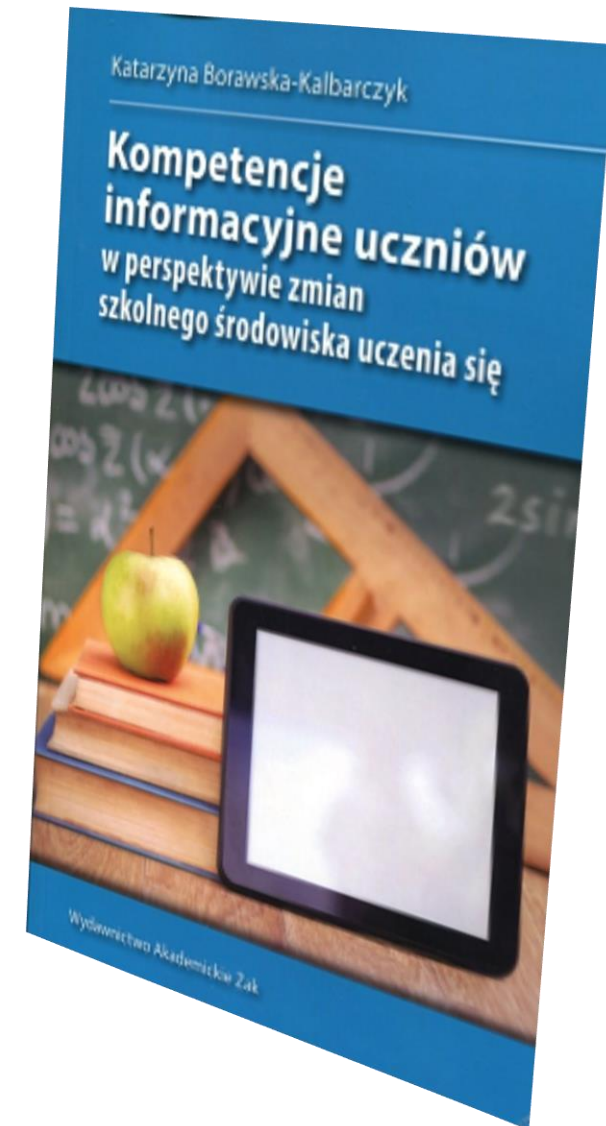

Kompetencje informacyjne egzekwowane w ramach matury i egzaminów: gimnazjalnych i na poziomie szkoły podstawowej

Zadania dla uczniów nie powinny mieć charakteru czysto teoretycznego, ale uwzględniać również aspekt praktyczny (Antczak 2010, s. 272 i n.) tak, jak to ma miejsce podczas Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej

Zdjęcie:

https://www.google.pl/search?q=matura&espv=2&biw=1366&bih=667&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj_zdubprnMAhXBa5oKHZ-HDaIQ_AUIBigB#imgsrc=ITJDz5ihQAI7VM%3A

Zapisy prawne dotyczące roli biblioteki w szkole

https://www.google.pl/search?q=biblioteki+prawo&espv=2&biw=1366&bih=667&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjWyZmapLnMAhUrOpoKHZLOB1kQ_AUIBygC#imgsrc=MroEYibbvsKvwM%3A

W „Podstawach” podano, że: **Ważnym zadaniem szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym. Nauczyciele powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji [czy również: selekcjonowania i dokumentowania?] z różnych źródeł, z zastosowaniem z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, na zajęciach z różnych przedmiotów.** Zapis ten powtarza się konsekwentnie na wszystkich etapach kształcenia. (Rozporządzenie MEN z dn. 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej, zał. 2, s.9-10)

Zapisy prawne dotyczące roli biblioteki w szkole

https://www.google.pl/search?q=biblioteki+prawo&espv=2&biw=1366&bih=667&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjWyZmapLnMAhUrOpoKHZLOB1kQ_AUIBygC#imgsrc=MroEYibbvsKvwM%3A

*Realizację [...] celów powinna wspomagać **dobrze wyposażona biblioteka szkolna**, dysponująca **aktualnymi zbiorami**, zarówno w postaci księgozbioru jak i w postaci zasobów multimedialnych. Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni **odwoływać się** do zasobów biblioteki szkolnej i **współpracować** z nauczycielami bibliotekarzami w celu wszechstronnego przygotowania uczniów do samokształcenia świadomego wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji* (Rozporządzenie MEN z dn. 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej, zał. 2, s.10) **brak definicji i zakresów wskazanych elementów (ogólniki)**

Zapisy prawne dotyczące gwarancji środków i wsparcia dla biblioteki szkolnej jako zaplecza informacyjnego

https://www.google.pl/search?q=biblioteki+prawo&espv=2&biw=1366&bih=667&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjWyZmapLnMAhUrOpoKHZLOB1kQ_AUIBygC#imgsrc=MroEYibbvsKvwM%3A

[...] *biblioteka w zreformowanej szkole powinna pełnić rolę pracowni ogólnopredmiotowej i być ośrodkiem udostępniania materiałów multimedialnych, sprzętu technicznego (do ich odtwarzania), miejscem, w którym uczniowie mogą zdobyć wszelkie wiadomości i umiejętności służące zarządzaniu informacjami (Ustawa z dn. 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach).*

Jedną z idei społeczeństwa informacyjnego jest zapewnienie powszechnego dostępu do informacji. Szkoła powinna być miejscem, w którym uczniowie rozpoczną kształtowanie swoich umiejętności informacyjnych, co nie jest możliwe bez odpowiedniego zaplecza (Antczak 2010, s. 264).

/ por. m.in.: ANT CZAK M., 2010, *Rola bibliotek...*; BATOROWSKA, H., B. Kamińska – Czubała, 2002, *Szkolne Centrum Informacji*; Tychże, 1996, *Wybrane zagadnienia nauki o informacji i technologii informacyjnej*; KOŚĘTKA H., H. BATOROWSKA, B. KAMIŃSKA-CZUBAŁA (red.), 2002, *„Nauczanie ku przyszłości” w szkolnym centrum informacji*; KRAWCZUK, A., Z. BABICZ, 2004, *Zarządzanie informacją w Szkolnym Centrum Informacji, Biblioteka w Szkole nr 4*, s. 4-5 (art. o oczekiwaniach wobec SCI)/.

Potrzebne są obowiązujące **standardy**

1980 zobowiązano rządy państw do opracowania planów, dokumentów prawnych i sposobów działania, mających na celu wprowadzenie w życie postanowień Manifestu Bibliotek Szkolnych (Manifest 1980 [online])

ZNP, TNBSP, SBP, **Standardy pracy biblioteki szkolnej**

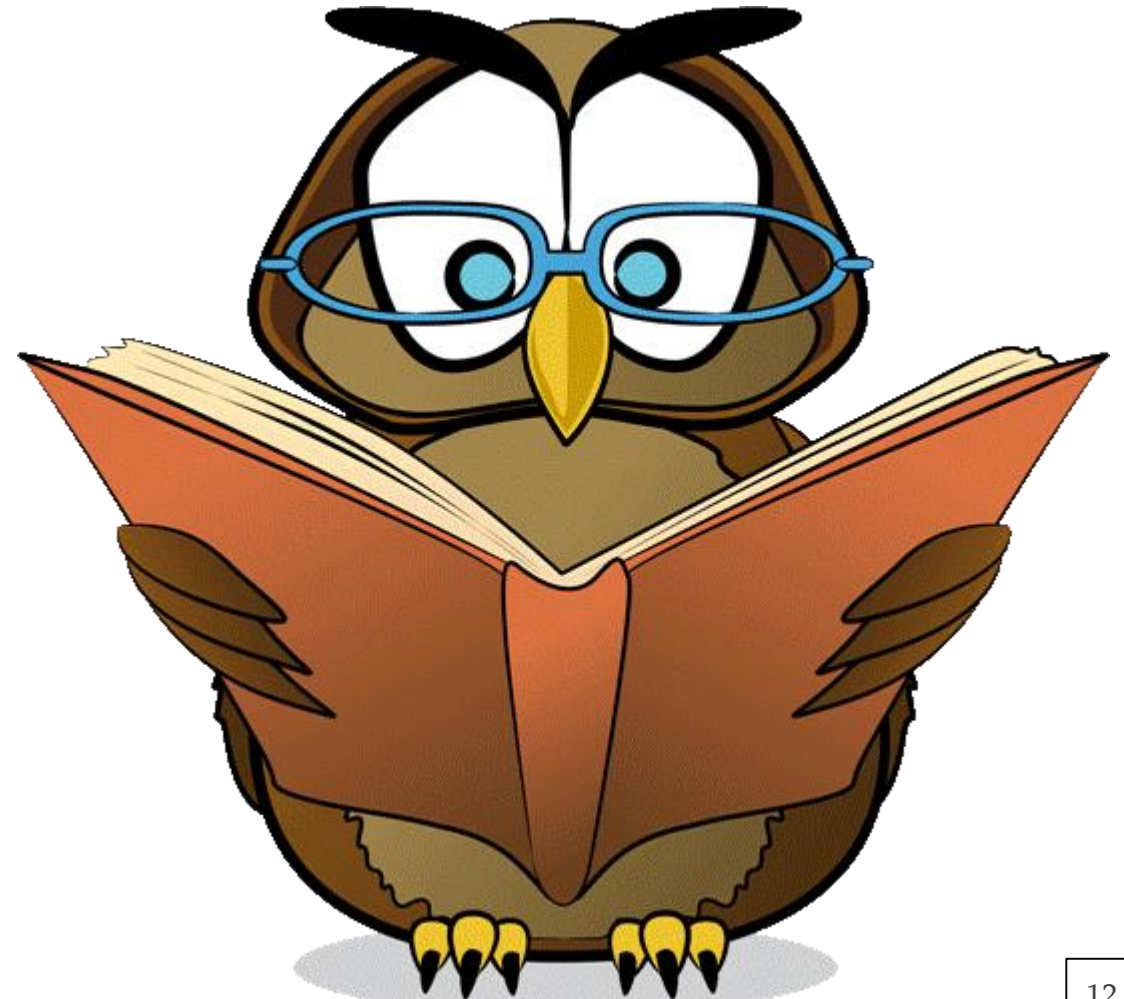
[online], Warszawa, **2010**, przeglądany: 03.05.2016,
dostępny w:

<http://www.znp.edu.pl/media/files/5a7037946e6827b2a5d587d2bef37280.pdf>

**Badania dotyczące roli bibliotek w szkołach
oraz rzeczywistych i potencjalnych skutków
ich słabej lub dobrej kondycji**

Wsparcie dla bibliotekarzy szkolnych
w zakresie pisania ciekawych,
międzyinstytucjonalnych projektów

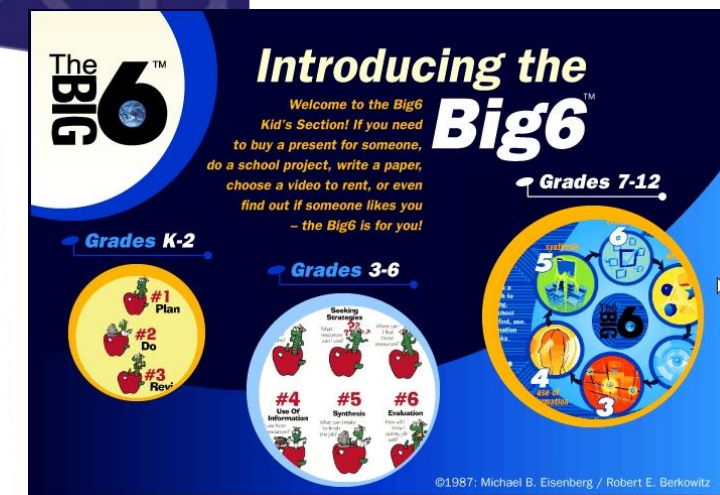
Zapewnienie stałej obecności bibliotek szkolnych w mediach

Edukacja informacyjna i czytelnicza jako oddzielny przedmiot

Nie stać nas na niewykorzystywanie potencjału, który tkwi w profesjonalnie przygotowywanych do wykonywania zawodu nauczycieli bibliotekarzy. Połączenie wiedzy i umiejętności z zakresu zarządzania informacją oraz przygotowania pedagogicznego umożliwiającego kształcenie w omawianym zakresie predystynują nauczycieli bibliotekarzy do bycia najbardziej kompetentnymi edukatorami alfabetyzacji informacyjnej (Antczak 2010, s. 280-281)

Wyzwania dla bibliotek, ale czy nowe?

Wciąż walczymy...

- **1968 r. problematyka dotycząca informacji na lekcjach języka polskiego i innych**

Zadania dydaktyczne wiążące się z problematyką informacji powinny być włączone w ramy [...] programu nauczania języka polskiego, [...]. Nauczyciele [...] w ramach [...] działu [...] <Czytelnictwo i podstawy samokształcenia>, powinni w szkole średniej zaznajamiać uczniów [...] z podstawowymi pojęciami i terminologią z zakresu informacji [...] Elementy zagadnień informacji powinni również wprowadzać nauczyciele innych przedmiotów nauczania [...] ze względu na bogactwo źródeł informacji w zakresie poszczególnych specjalności [...].

(Załącznik do Zarządzenia MOiSW z dn. 17 września 1968 r.).

- **1971 r. przygotowanie pracowników informacji na poziomie średnim**

Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w porozumieniu z przewodniczącym Komitetu Nauki i Techniki mają zapewnić przygotowanie pracowników informacji na poziomie średnim i wyższym oraz sukcesywnie wprowadzanie do programów szkół średnich i wyższych nauczania umiejętności korzystania z informacji. Odpowiedzialnością za realizację wytycznych programowych obarczono nauczycieli języka polskiego i innych nauczycieli przedmiotowych.

(Uchwała Rady Ministrów z dn. 12 lutego 1971 r. w spr. rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej; Zarządzenie z 17 września 1971 r. w sprawie wytycznych programowych).

Wyzwania dla bibliotek, ale czy nowe?

1983 r. wprowadzenie przysposobienia czytelniczego i informacyjnego

1991 r. likwidacja przysposobienia czytelniczego i informacyjnego

1999 r. wprowadzenie ścieżki edukacja czytelnicza i medialna

2007 r. likwidacja ścieżki edukacja czytelnicza i medialna

Historia kołem się toczy... PODSUMOWANIE

1971 r. Uchwała Rady Ministrów z dn. 12 lutego 1971 r. w spr. rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej; Zarządzenie z 17 września 1971 r. w sprawie wytycznych programowych

1983 r. Zarządzenie Ministra Oświaty i Wychowania z dn. 13 maja 1983 r. w sprawie programu pracy bibliotek szkolnych w resorcie oświaty i wychowania, Dz. Urz. MOiW nr 5 poz. 31 - przysposobienie czytelnicze i informacyjne

2012 r.-...Rozporządzenie MEN z dn. 27 sierpnia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977 z późn. zm.)

uczniowie pozbawieni lekcji prowadzonych przez fachowców od zarządzania informacją – nauczycieli bibliotekarzy; treści z edukacji informacyjnej w ramach różnych przedmiotów

https://www.google.pl/search?q=KO%C5%81O+FORTUNY&espv=2&biw=1366&bih=667&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjs667xqbnMAhVIMZoKHessBOgQ_AUIBigB#tbm=isch&q=ko%C5%82o+fortuny+gif&imgsrc=vqZGqsXf8ezNPM%3A

Koniec 2015 r. - nowa ustawa edukacyjna w Stanach Zjednoczonych i jej znaczenie dla bibliotek szkolnych

Pod koniec 2015 r., prezydent Stanów Zjednoczonych Barack Obama podpisał ustawę pn. Every Student Succeeds Act (Ustawa Sukcesu Każdego Ucznia) (**ESSA**), określającą cele szkolnictwa na poziomie podstawowym i średnim, i będącą jednocześnie pierwszą od 50 lat federalną legislacją **zabezpieczającą federalne fundusze dla bibliotek szkolnych w celu poprawy jakości ich usług i zasobów**. Jednym z założeń tego projektu jest zapewnienie wszystkim uczniom w Stanach Zjednoczonych materiałów i programów bibliotecznych mogących pomóc w zdobyciu kompetencji cyfrowych niezbędnych w XXI w. (Waleszko, 2016 [online])

POLSKA TEŻ MOŻE!

https://www.google.pl/search?q=stany+zjednoczone&espv=2&biw=1366&bih=667&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjnubPiqLnMAhWKA5oKHVKJ DzeQ_AUIBygC&dpr=1#imgcr=w3kqc_00LDE5DM%3A

Wytyczne - podsumowanie

1. Opracujemy konkretne zapisy prawne dotyczące roli bibliotek i bibliotekarzy szkolnych w edukacji w podstawach programowych.
2. Aplikujemy o wprowadzenie oddzielnego przedmiotu: edukacja informacyjna i czytelnicza, którego realizatorami powinni być nauczyciele bibliotekarze.
3. Apelujemy o obowiązkowe szkolenia z zakresu zarządzania informacją dla wszystkich nauczycieli.
4. Walczymy o monitoring szkół w zakresie egzekwowania zapisów prawnych dotyczących bibliotek.
5. Opracujemy realne standardy funkcjonowania i wyposażenia SCI (MCI).
6. Zadbajmy o zapewnienie funduszy na realizację wytycznych poprzez odpowiednie zapisy projektowe przez rząd.
7. Prowadźmy badania nad rolą bibliotek szkolnych w zakresie wzrostu efektywności nauczania i czytelnictwa.
8. Zachęcajmy bibliotekarzy szkolnych do obecności w mediach; przygotujmy szkolenia z tego zakresu.
9. Dajmy wsparcie bibliotekarzom w zakresie pisania projektów międzyinstytucjonalnych.

Bibliografia

- ANTCZAK M.: *Rola bibliotek i bibliotekarzy szkolnych w edukacji społeczeństwa informacyjnego...*, 2010
- JACHER, W., 2004, Społeczeństwo informacyjne jako fakt społeczny [w:] L. H. Haber (red.), *Społeczeństwo informacyjne: wizja czy rzeczywistość?*, t.1, red. Kraków, AGH Uczelniane Wydawnictwa Naukowo-Dydaktyczne, 2004, s. 85-91.
- Manifest Bibliotek Szkolnych* [online], Polska Platforma Cyfrowa ENSiL, przeglądany 2 kwietnia 2016], dostępny w: http://jik.nazwa.pl/ensil/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=122.
- MEISSNER, J., 2007, Multimedialne Centrum Informacyjne... [w:] *Krajowa Konferencja...*
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół .Dz. U. poz. 977 [online], przeglądany 22 kwietnia 2016, dostępny w: https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2011/02/podstawa_programowa_2012.pdf i https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2014/06/27_08.pdf
- STANIÓW B., 2004, Biblioteki szkolne w Polsce – dokąd zmierzamy?, *Biblioteka w Szkole* nr 4, s. 1-4
- Uchwała Rady Ministrów z dn. 12 lutego 1971 r. w sprawie rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej, Mon. Pol. 1971 nr 14 poz. 104, §15.1.
- Ustawa z dn. 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Dz. U. nr 85 poz. 539 z późn. zm. Dz. U. 1997 nr 85
- WALESZKO, M., 2016, Nowa ustawa edukacyjna w Stanach Zjednoczonych i jej znaczenie dla bibliotek szkolnych w: BABiN 2.0 [online], przeglądany 23.04.2016, dostępny w: <http://babin.bn.org.pl/?p=3915> abstrakt na podst. VERCELLETTO Christina . ESSA, a victory for libraries: the new educational law enables school libraries to access federal revenue (**ESSA : zwycięstwo dla bibliotek : nowa ustawa edukacyjna umożliwi bibliotekom pozyskiwanie środków z funduszy federalnych**) , *School Library Journal* Vol. 62, nr 1, s. 10.
- Załącznik do Zarządzenia MOiSW z dn. 17 września 1968 r....[wytyczne programowe].
- Zarządzenie z 17 września 1971 r. w sprawie wytycznych programowych w zakresie przygotowania uczniów szkół średnich do korzystania z informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej, Dz. Urz. MOiW 1971 nr B-13 poz. 84.
- Zdjęcia dostępne w Internecie /Flickr/ pod wskazanymi adresami
- ZNP, TNBSP, SBP, Standardy pracy biblioteki szkolnej [online], Warszawa, 2010, przeglądany: 03.05.2016, dostępny w: <http://www.znp.edu.pl/media/files/5a7037946e6827b2a5d587d2bef37280.pdf>

Dziękuję za uwagę

prof. nadzw. dr hab. Mariola Antczak

marant@uni.lodz.pl

https://www.google.pl/search?q=dzieci+zdj%C4%99cia+flickr&espv=2&biw=1366&bih=667&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjt1vDe6s7KAhVBoSwKHcZAAYAQAQIHQ#tbm=isch&tbs=rim%3ACWNdngReFJdjIjkqT8XxTPm_1VjLvOFPO6CPNeVtaW_1jyqFEtP0tVfwTYPGa7zAtuSIV5uJAflyzjqTN4awVvqqy-CoSCaSpPxfFM-b9ET5yUfZ9SQyvKhlJWMu84U87ol8RS18KIQksL2wqEgk15W1pb-PKoREJbEbtAxdSMCoSCUS0_1S1V_1BNgEUrAcCL4RgclKhIJ8ZrvMC25KVURdsjcMJC3alMqEgnm4kB8jLOOpBENd7d2_18eubSoSCc3hrBW-qrL4EUc5pQQ6L80S&q=grupa%20wsp%C3%B3%C5%82praca&imgcr=_VC663jFm6oEM%3A